

Elasticita poptávky

Elasticita poptávky měří citlivost poptávaného množství na změny ceny produktu nebo na změny jiných proměnných ovlivňujících poptávku, jako důchod spotřebitele nebo ceny příbuzných statků. Podle toho se elasticita dělí na:

- cenovou elasticitu poptávky,
- důchodovou elasticitu poptávky
- křížovou elasticitu poptávky

Cenová elasticita poptávky (E_{DP})

Vyjadřuje se jako procentuální změna poptávaného množství k procentní změně ceny.

$\text{cenová elasticita poptávky} = \frac{\% \text{ změna poptávaného množství}}{\% \text{ změna ceny}}$

Cenovou elasticitu poptávky měříme pomocí **koefficientu cenové elasticity poptávky**.

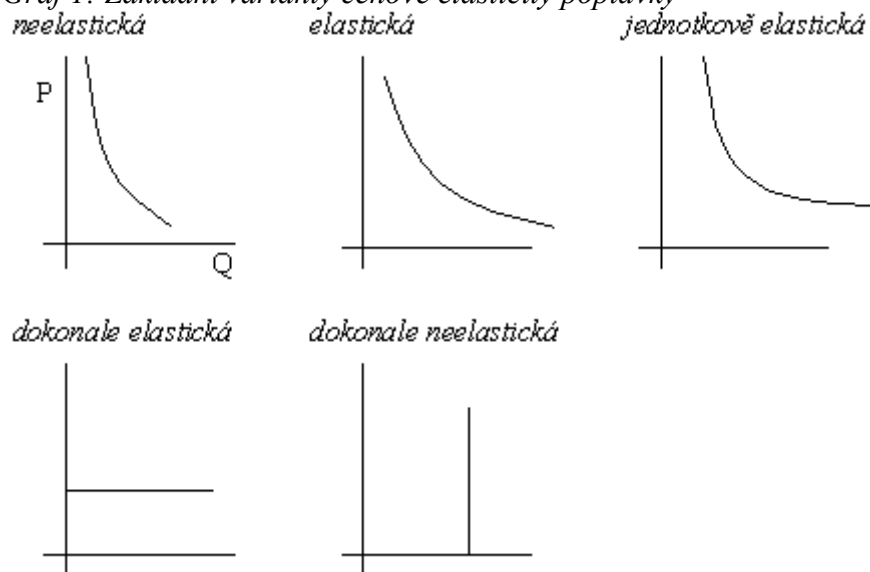
$$E_{DP} = - \frac{\frac{Q_2 - Q_1}{Q_1 + Q_2}}{2} \cdot \frac{\frac{P_2 - P_1}{P_1 + P_2}}{2}$$

Podle citlivosti poptávaného množství na změnu ceny rozlišujeme následující případy cenových elasticit poptávky:

- vyvolá-li jednocentní růst ceny vyšší než jednocentní pokles poptávaného množství, jedná se o **cenově elastickou poptávku** ($E_{DP} > 1$),
- jestliže se jednocentní zvýšení ceny rovná jednocentnímu poklesu poptávaného množství, pak se jedná o **jednotkovou elasticitu poptávky** ($E_{DP} = 1$),
- vyvolá-li jednocentní růst ceny nižší než jednocentní pokles poptávaného množství, jde o **cenově neelastickou poptávku** ($E_{DP} < 1$),
- vyvolá-li jednocentní růst ceny nekonečně velkou změnu poptávaného množství, jedná se o **dokonale elastickou poptávku** ($E_{DP} = \infty$),
- pokud jednocentní růst ceny nevyvolá vůbec žádnou změnu poptávaného množství, jedná se o **dokonale neelastickou poptávku** ($E_{DP} = 0$).

Cenová elasticita poptávky se projeví v grafickém vyjádření sklonem poptávky. Zároveň je nutné zdůraznit, že elasticita není identická se sklonem poptávky, neboť sklon poptávky závisí na absolutních změnách ceny a poptávaného množství, elasticita na změnách relativních (procentních, jak bylo uvedeno výše).

Graf 1: Základní varianty cenové elasticity poptávky

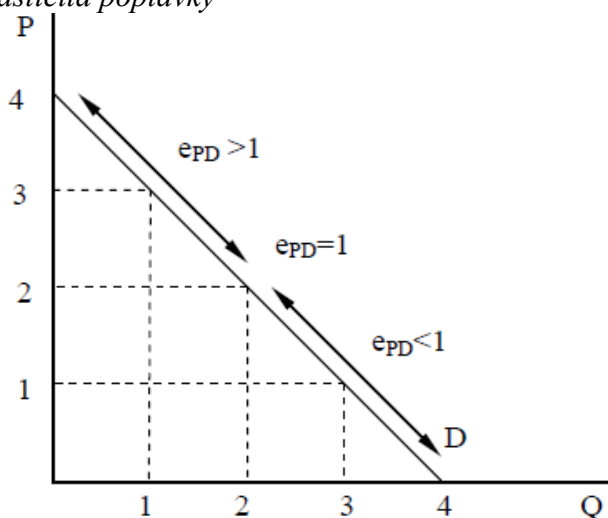
Cenová elasticita poptávky závisí na těchto faktorech:

1. **Druh produkce.** Elasticita poptávky je u statků uspokojujících základní životní potřeby nižší než u statků luxusních.
2. **Podíl výdajů na určitý statek v rozpočtu spotřebitele.** Čím vyšší je podíl, tím vyšší je elasticita po daném statku.
3. **Existence a dostupnost substitutů.** Čím hojnější a dostupnější jsou substituty, tím vyšší je elasticita.
4. **Časové období.** S prodlužováním času elasticita roste.

Proměnlivá elasticita poptávky

Cenová elasticita poptávky se v průběhu poptávkové křivky může měnit. Při malém poptávaném množství reagují spotřebitelé na změnu ceny elasticky, ale v závislosti na rostoucí saturaci trhu se stává poptávka cenově neelastická. V případě konstantní elasticity poptávky platí pro každý bod na křivce, že je elasticita stejná, tj. $E_{DP} = 1$.

Graf 2: Proměnlivá elasticita poptávky

Důchodová elasticita poptávky (E_{DI})

Vyjadřuje se jako poměr procentní změny poptávaného množství statků k procentní změně důchodu spotřebitele.

$$E_{DI} = \frac{\% \text{ změna poptávaného množství}}{\% \text{ změna důchodu}}$$

Dle typu statku může důchodová elasticita nabývat **kladných** či **záporných** hodnot. Statky, jejichž důchodová elasticita nabývá hodnot záporných ($E_{DI} < 0$), nazýváme **statky méněcennými (inferiorními)**, statky s kladnou důchodovou elasticitou nazýváme normálními. Do normálních statků řadíme **statky nezbytné** ($0 < E_{DI} < 1$) a **statky luxusní** ($E_{DI} > 1$).

Křížová cenová elasticita poptávky (E_{DC})

Vyjadřuje se jako poměr procentní změny poptávaného množství statku Y k procentní změně ceny statku X.

$$E_{DC} = \frac{\% \text{ změna poptávaného množství statku Y}}{\% \text{ změna ceny statku X}}$$

V případě, že statky X a Y jsou substituty, bude křížová cenová elasticita poptávky **pozitivní** ($E_{DC} > 0$). Jsou-li statky X a Y komplementy, je **hodnota křížové cenové elasticity poptávky negativní** ($E_{DC} < 0$). Pokud by křížová cenová elasticita poptávky byla rovna 0 ($E_{DC} = 0$), znamenalo by to, že změna jednoho zboží by neměla žádný vliv na poptávané zboží druhého zboží. **Tato zboží jsou navzájem nezávislá.**